

Notat til Prosjektgruppen Valg 2019 – forberedelse til kommunestyrevalget

En- eller todagers valg

1. Innledning

Prosjektgruppen Valg 2019 påpekte i møte 04.06.18 at de ønsker å satse på forhåndsstemmegivning i Stavanger kommune ved å ta i bruk flere valgboder (tilsvarende som den som ble brukt på torget i Stavanger). Rennesøy og Finnøy ønsker ikke større satsing på forhåndsstemming. Innbyggere derfra kan imidlertid stemme i hvilket som helst forhåndsstemmested i Stavanger.

Prosjektgruppen ønsker i utgangspunktet ikke å gå bort fra todagersvalg ved neste valg, og mente at det heller kunne vurderes ved stortingsvalget i 2021. Prosjektgruppen ønsker likevel å vurdere dagens ordning i Stavanger med 19 søndagsåpne stemmelokaler til en ordning med ett til to søndagsåpne lokaler i hver bydel.

Denne saken gjennomgår dagens valgopplegg og vurderer mulige endringer i Nye Stavanger for å kunne tilby større satsing på forhåndsstemmegivning (valgboder), innenfor gjeldende budsjett.

Det foreslås ingen endringer i forhåndsstemmegivning og valgdager for Rennesøy og Finnøy.

2. Regelverk

Fellesnemnda selv har gjennom *Forskrift om gjennomføring av valg til kommunestyre i 2019* fått myndighet til å vedta om det skal avholdes todagersvalg på ett eller flere steder i kommunen. Valgloven § 9-2, som sier at denne myndigheten er tillagt kommunestyret, gjelder ikke for kommuner som skal slå seg sammen.

Det er heller ikke lengre et krav om at todagers valg senest må vedtas samtidig med vedtak om budsjettet valgåret.

3. Valgtinget (valgdagene) - todagers valg

Alle tre kommunene har hatt todagers valg, i forskjellig omfang:

	Søndag	Mandag
Stavanger kommune	<u>Åpningstid</u> Kl. 15 – 20 i 19 av 22 kretser (ikke Roaldsøy, Vassøy, Austre Åmøy)	<u>Åpningstid</u> Kl. 10 – 21 i alle 22 kretsene
	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 35 % 2015: 20 % 2013: 30 %	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 65 % 2015: 80 % 2013: 70 %
Rennesøy kommune	<u>Åpningstid</u> Kl. 16 – 20 i begge valgkretsene Rennesøy og Mosterøy)	<u>Åpningstid</u> Kl. 09 – 21 i begge kretsene
	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 30 %	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 70 %

	2015: ca. 30 % 2013: 30 %	2015: ca. 70 % 2013: 70 %
Finnøy kommune	<u>Åpningstid</u> Kl. 14 – 17 i Finnøy krets	<u>Åpningstid</u> Kl. 09 – 19 i Finnøy krets Kl. 13 – 18 i fire kretser (Fogn, Ombo, Sjernarøy, Halsnøy) Kl. 13 – 17 i Nord-Hidle
	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 14 % 2015: 11 %	<u>Valgdeltakelse</u> 2017: 86 % 2015: 89 %

Selv om det ikke forskningsmessig kan påvises en sammenheng mellom todagersvalg og økt valgdeltakelse, kan det være en verdi i seg selv å gjøre valget mest mulig tilgjengelig for velgerne. Søndagsåpne valglokaler kan dekke et behov for velgere som ikke har mulighet for å forhåndsstemme eller stemme på mandagen.

Spørsmålet om søndagsåpne valglokaler i Stavanger kommune vil handle om omfanget, dvs. om det skal være søndagsåpent i alle stemmekretser eller i noen kretser. Søndagsåpent tilbud vil bestå i hvilket omfang todagersvalget skal være i Stavanger kommune, blir derfor en avveining mellom tilgjengelighet og kostnader/merarbeid.

Det er en økende trend over hele landet at flere og flere forhåndsstemmer. Ifølge SSB har andelen forhåndsstemmer økt fra 17,8 % i 2005 til 36,1 % i 2017. Tallene for 2017 for Stavanger, Rennesøy og Finnøy er henholdsvis 23,7 %, 16,7 % og 22,1 %.

4. Valgkretser pr. bydel i Stavanger

Fordeling av valgkretser i hver bydel er slik:

- Eiganes og Våland
 - Eiganes, Kampen, Våland og Stokka (totalt 15 969 stemmeberettigede i 2017)
- Hillevåg
 - Kvaleberg, Tjensvoll og Ullandhaug (totalt 13 015 stemmeberettigede)
- Hinna
 - Gausel, Hinna og Vaulen (15 624)
- Hundvåg
 - Buøy/Hundvåg og Roaldsøy (9 054 stemmeberettigede)
- Storhaug
 - Varden, Storhaug og Vassøy (11 191 stemmeberettigede)
- Madla
 - Madlamark, Hafrsfjord, Kvernevik og Sunde (14 370 stemmeberettigede)
- Tasta
 - Indre Tasta, Ytre Tasta og Austre Åmøy (10 510 stemmeberettigede)

5. Forhåndsstemmegivning

Tilrettelegging for forhåndsstemmegivning er i stor grad lovpålagt. Etter valgloven § 8-1 skal kommunen legge til rette for tidligstemmegivning fra 1. juli og forhåndsstemmegivning fra 10. august. I Stavanger kommune skjer tidligstemmegivning på Servicetorget og forhåndsstemmegivningen i kommunens administrasjonsbygg (Olav Kyrres gate 23), i tillegg til valgbed på torget siste del av forhåndsstemmegivningsperioden.

Etter valglovens § 8-3 skal det også være forhåndsstemmegivning på helse- og sosialinstitusjoner. Stavanger kommune har lagt til rette for dette på følgende steder:

- 23 alders- og sykehjem (med eventuelle tilstøtende omsorgsboliger)
- 6 frittstående omsorgsboliger
- Stavanger Universitetssykehus
- 2 psykiatriske avdelinger under SUS
- Stavanger fengsel
- KNM Harald Haarfagre
- Universitetet i Stavanger
- Hjemmestemmegivning (kan bestilles)

I Rennesøy er det forhåndsstemmegivning på Rennesøy Bo- og rehabiliteringssenter, i tillegg til ordinær forhåndsstemmegivning i kommunehuset. I Finnøy kommune er det forhåndsstemmegivning på Finnøy pleie- og omsorgssenter, i tillegg til ordinær forhåndsstemmegivning i Servicetorget på rådhuset.

De fleste valgstedene er lovpålagte. Det er derfor lite å hente på å redusere tilbudet på forhåndsstemmegivningen for å satse på valgboder.

6. Valgdeltakelse, andel forhåndsstemmer og todagers valg

Valgdeltakelse i Stavanger, Rennesøy og Finnøy samt andre aktuelle kommuner (kilde ssb.no)

Kommune	Valgår	Valgdeltakelse	Andel forhåndsstemmer	En eller todagers valg
Stavanger	2017 (st-valg)	78,3 %	23,7 %	Todagersvalg i 19 av 22 kretser
	2015 (k-valg)	58,3 %	13,8 %	
	2013 (st-valg)	77,9 %	18,0 %	
Rennesøy	2017 (st-valg)	82,5 %	16,7 %	Todagersvalg i 2 av 2 kretser.
	2015 (k-valg)	65,9 %	13,9 %	
	2013 (st-valg)	82,4 %	14,2 %	
Finnøy	2017 (st-valg)	84,7 %	22,1 %	Todagersvalg i Finnøy valgkrets. Ikke i de øvrige kretsene.
	2015 (k-valg)	67,7 %	16,5 %	
	2013 (st-valg)	82,9 %	20,8 %	
Sandnes	2017 (st-valg)	77,7 %	28,0 %	Valg kun mandag. 2013: Prøveprosjekt med elektronisk forhåndsstemming
	2015 (k-valg)	56,2 %	26,1 %	
	2013 (st-valg)	78,1 %	44,4 %	
Oslo	2017 (st-valg)	80,2 %	48,4 %	Todagersvalg i alle kretsene. Satsing på forhåndsstemming.
	2015 (k-valg)	63,0 %	33,8 %	
	2013 (st-valg)	80,3 %	38,7 %	
Bergen	2017 (st-valg)	81,8 %	46,5 %	Valg kun mandag. Satsing på forhåndsstemming.
	2015 (k-valg)	62,1 %	34,1 %	
	2013 (st-valg)	81,0 %	37,3 %	
Trondheim	2017 (st-valg)	80,1 %	43,6 %	Søndag kun ett sted. Satsing på forhåndsstemming.
	2015 (k-valg)	60,8 %	31,8 %	
	2013 (st-valg)	80,7 %	38,3 %	
Bærum	2017 (st-valg)	85,1 %	50,2 %	Valg kun mandag. Redusert til 15 kretser før 2015, satset på forhåndsstemming.
	2015 (k-valg)	63,6 %	27,1 %	
	2013 (st-valg)	85,1 %	31,8 %	

Tall for hele Norge	2017 (st-valg)	78,2 %	36,1 %	
	2015 (k-valg)	60,2 %	24,3 %	
	2013 (st-valg)	78,2 %	30,1 %	

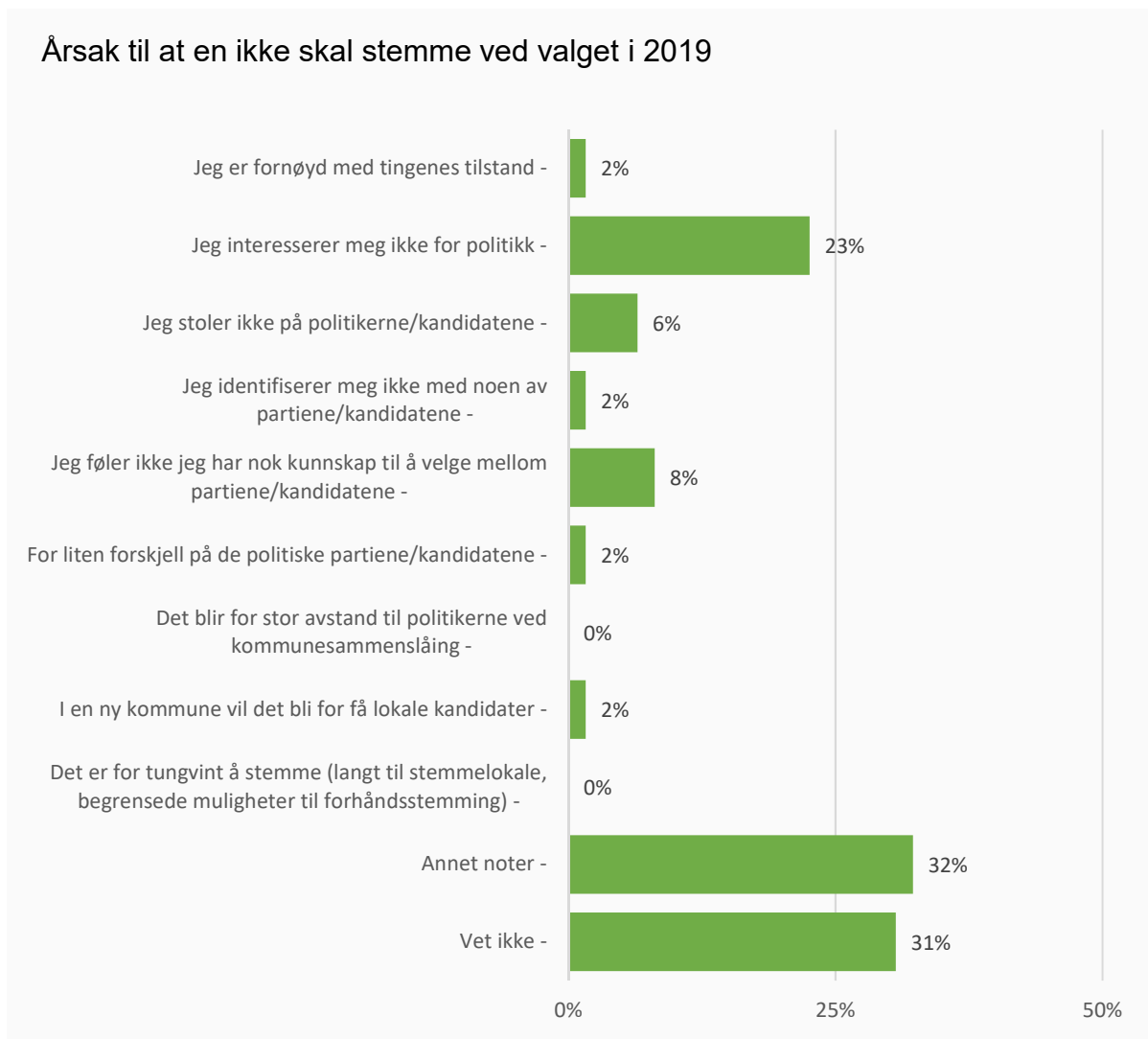
7. Rapport fra innbyggerundersøkelsen – Nye Stavanger 2018

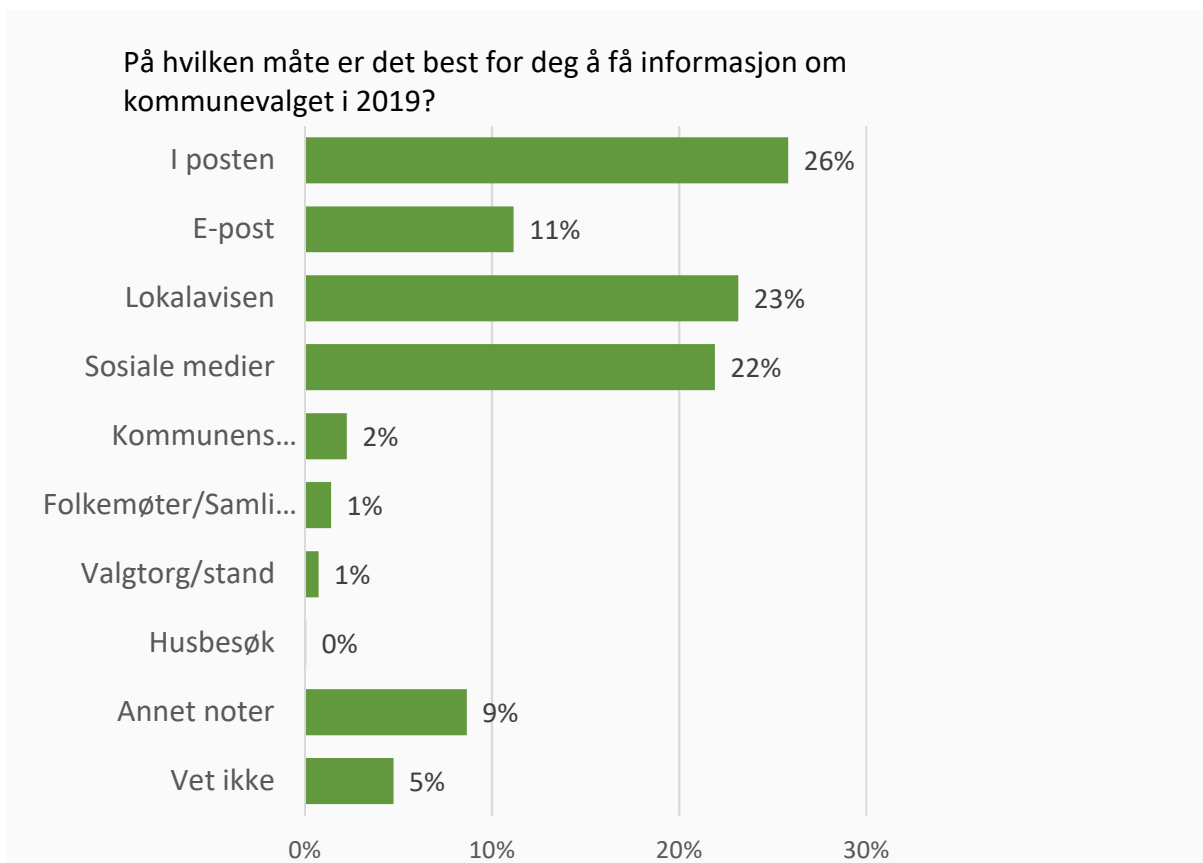
Følgende er hentet fra oppsummeringen av innbyggerundersøkelsen:

Kommune- og fylkestingsvalget 2019

- Av de som ikke planlegger å stemme ved kommunevalget i 2019, svarer 48 % at om det legges bedre til rette for forhåndsstemming på flere steder, vil det være mer aktuelt å stemme.
- Yngre (18-29 år) ønsker i større grad å få informasjon gjennom sosiale medier (31 %), og i mindre grad i posten (17 %) og gjennom lokalavisen (16 %) sammenlignet med de andre aldersgruppene
- De over 60 vil i større grad ha informasjon gjennom Lokalavisen (38 %) sammenlignet med de andre aldersgruppene

Årsak til at en ikke skal stemme ved valget i 2019

8. Budsjett

Kostnader til valg gjelder valgutstyr, kurs, opplæring, honorar, bevertning, reklame, materiell, skyss, rigging av utstyr, leie av lager, vakthold m.m.

Stavanger utbetaler i forhåndsstemmeperioden timehonorar til ansatte som arbeider utover ordinær arbeidstid og til eksterne valgmedarbeidere. Under valgdagene utbetales honorar, ikke overtidbetaling. Rennesøy og Finnøy har ansatte som valgmedarbeidere og betaler overtid.

Stavanger kommune sitt valgbudsjett var i 2017 kr. 6 000 000. Forslag til valgbudsjett 2019 er kr. 6 600 000. Det er behov for å kjøpe noe nytt utstyr, blant annet flere avlukker.

Rennesøy kommune sitt valgbudsjett var i 2017 kr. 250 000 (regnskapet i 2017 var kr. 50 500, i 2015 kr. 250 000, forskjellen skyldes mindre utgifter til opplæring og reiser).

Finnøy kommune sitt valgbudsjett var i 2017 kr 200 000.

9. Valgbod forhåndsstemmegivning

Åpningstiden for valgbod ved Torget i perioden torsdag 31.08. til fredag 08.09. var hverdager kl. 14 – 19, lørdag kl. 10 – 16 og søndag kl. 14 – 19. Det er påkrevd med 3 personer på hver vakt.

Kostnader til valgbod	Beløp
Skisser, videreutvikling, banner, leie, levering og montering	Kr. 102 500 eks. mva.
Levering og henting av valgutstyr til brakken	Kr. 7 500 eks. mva.
Honorar til valgmedarbeiderne	Kr. 50 000
Til sammen ca.	Kr. 160 000 eks. mva.

Det må foretas anbudsprosess knyttet til nye valgboder. Det er derfor uklart hva beløpet vil bli. Som et utgangspunkt legger vi til grunn kr. 150 000 pr valgbod.

Det kan i 2019 være aktuelt å ha forhåndsstemmesteder ved de største kjøpesentrene i bydelene, eks. ved Madlasenteret, Tastasenteret og Kilden. Kostnaden for tre nye valgboder blir ca. kr. 450 000.

10. Inndekning av kostnader til valgbod

Det legges til grunn at økte kostnader knyttet til forhåndsstemmegivningen skal dekkes innenfor gjeldende budsjett. Det betyr i praksis at det må skje reduksjon gjennom:

- Redusert antall stemmekretser
- Redusert åpningstid på valgdagene, eks. fra todagers valg til endagsvalg i deler av stemmekretsene

Bystyret i Stavanger kommune har i juni 2016 besluttet å opprettholde antall valgkretser på 22. Det skal fremmes en egen sak til Fellesnemnda om stemmekretser i Nye Stavanger, der det foreslås at antall stemmekretser opprettholdes, med unntak av Austre Åmøy. Økte kostnader til forhåndsstemmegivning må derfor dekkes ved å redusere åpningstidene på søndagene.

11. Redusert åpningstid på valgdagene i Stavanger – kostnader og mulige løsninger

Todagersvalg krever en del ekstra ressurser, både personellmessig, organisatorisk og økonomisk. Søndagsåpent valglokale innebærer økte kostnader knyttet til honorar til valgmedarbeiderne, IT-støtte, bevertning, frakt, vakt- og sikkerhetsordninger, informasjon m.m.

Honorar til valgmedarbeiderne utgjør den største kostnaden. Dersom vi legger til grunn en gjennomsnittlig størrelse på valglokalet med 12 valgmedarbeidere, kr. 2 000 i honorar og kr. 20 000 i administrasjon/kjøring/sikring/mat m.m., gir dette kr. 44 000 pr søndagsåpent valglokale.

Følgende alternativer for søndagsåpne valglokaler er aktuelle:

- Ca. ett valglokale i hver bydel (7): redusert kostnad ca. kr. 528 000
- Ca. to valglokaler i hver bydel (14): redusert kostnad ca. kr. 220 000
- Fire søndagsåpne valglokaler: redusert kostnad ca. kr. 660 000

Dersom søndagsåpent i ett valglokale pr. stemmekrets er aktuelt, kan dette være: Eiganes, Kvaleberg, Gausel, Buøy/Hundvåg, Storhaug, Madlamark og Ytre Tasta.

Bydelene har ulik fordeling av antall valglokaler, se pkt. 3. Dersom det skal være ca. to valglokaler i hver bydel, må dette basere seg på en helhetsvurdering (eks.: Hundvåg bydel har to valgkretser, den ene (Roaldsøy) har ikke søndagsåpent.).

Fire søndagsåpne valglokaler kan være: Eiganes, Gausel, Madlamark og Ytre Tasta, ev. også Buøy/Hundvåg.

12. Oppsummering

Denne saken gir en orientering om ordningen med søndagsåpent valgting og forhåndsstemmegivning. Den viser muligheter for endringer av søndagsåpne valglokaler for å satse mer på valgboder til forhåndsstemmegivningen, i tråd med anbefalingen fra prosjektgruppen Valg

2019. Aktuelle steder for valgboder er, i tillegg til torget, ved sentrale kjøpesentre som eks. Madlatorget, Kilden og Tastasenteret.

Saken skal til endelig beslutning i Fellesnemnda.

Forslag til vedtak:

Prosjektgruppen Valg 2019 tilrår todagersvalg i Stavanger kommune, men med begrensningen at det på søndag holdes åpent kun i ett stemmelokale i hver bydel.

Frigjorte økonomiske midler anbefales brukt til flere valgboder i forhåndsstemmegivningen plassert ved de største kjøpesentrene i bydelene, eks. Madlasenteret, Tastasenteret og Kilden.

Stavanger, november 2018

Bjarne Kvadsheim
Prosjektleder Valg 2019

Karen Hirth Thorsen
Prosjektkoordinator